

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 9Co/82/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8611200619
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 10. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Milan Šebeň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8611200619.2

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v právnej veci žalobcu: EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom Pajštúnska 5, Bratislava 851 02, právne zastúpeného spoločnosťou: TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., Pajštúnska 5, Bratislava 851 02, proti žalovanej: D. S., nar. XX.X.XXXX, naposledy bytom X. XXX XX, Q. XXXX, t. č. na neznámom mieste, zastúpená ustanovenou opatrovníčkou B. E., pracovníčkou Okresného súdu Q. A. S., za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovanej: Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom Prešov 080 05, Námestie legionárov č. 5, právne zastúpeného advokátom JUDr. Igorom Šafránkom, advokátom, so sídlom Svidník, Sov. hrdinov 163/66, o zaplatenie 1.805,24 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu a vedľajšieho účastníka proti rozsudku Okresného súdu Humenné č. k. 11C/70/2014-191 zo dňa 5.6.2014, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Prvostupňový súd napadnutým rozsudkom zamietol žalobu na uloženie povinnosti žalovaného zaplatiť sumu 1.805,24 eur s príslušenstvom.

Po vykonanom dokazovaní vzal za preukázané, že dňa 4.9.2007 uzavreli žalovaná a právny predchodca žalobcu Zmluvu o úvere, na základe ktorej právny predchodca žalobcu poskytol žalovanej úver 1.659,69 eur (50.000,- Sk), ktorý sa zaviazala splatiť v 72 mesačných splátkach po 37,64 eur (1.134,- Sk) so začiatkom splácania od 4.10.2007. Ročná percentuálna miera nákladov bola zmluvnými stranami dohodnutá vo výške 16,575 %. Pretože žalovaná bola v omeškaní so splatením viac, ako 3 splátok, právny predchodca žalobcu (postupca) zosplatnil úver, a to ku dňu 11.7.2009, ktorý je v Platobnej histórii uvedený ako položka „zrieknutie sa budúceho poplatku za vedenie účtu“. Zároveň tým došlo aj k ukončeniu zmluvy. Zmluvou o postúpení pohľadávok zo dňa 23.9.2009 bolo preukázané, že pohľadávka VÚB, a.s. voči žalovanej bola postúpená na žalobcu. Dňa 15.1.2011 bola medzi účastníkmi uzavretá Dohoda o uzavretí splátkového kalendára a uznaní, ktorú podpísali obe zmluvné strany. Predmetom Dohody bolo uznanie dlhu zo strany žalovanej a záväzok žalovanej splatiť dlh formou mesačných splátok vo výške 50,- eur. Súd zistil, že Dohoda o splátkach je typicky formulovaným ošetrovaním vzniknutého stavu, kedy sa na podpis spotrebiteľom predkladá zdanlivo výhodný formulár o splátkach s vyhlásením o vedomosti premlčania dlhu. Uvedenú Dohodu je potrebné hodnotiť ako nekalú obchodnú praktiku, pretože boli naplnené zákonné

znaky tohto inštitútu, a to nedostatok odbornej starostlivosti na strane dodávateľa, ako aj potencionálne riziko, že takéto konanie naruší správanie spotrebiteľa. Umiestnenie textu o vedomosti premlčaného dlhu nasvedčuje tomu, že zo strany žalobcu došlo k porušeniu odbornej starostlivosti vo vzťahu k spotrebiteľovi, ktorá predpokladá osobitnú schopnosť a starostlivosť, ktorú možno rozumne očakávať od dodávateľa pri konaní vo vzťahu k spotrebiteľovi zodpovedajúca čestnej obchodnej praktike, alebo všeobecnej zásady dobrej viery uplatňovanej v jeho oblasti činnosti. Z tohto hľadiska sa preto javí Dohoda o uzavretí splátkového kalendára a uznaní záväzku ako nekalá obchodná praktika (neplatná). Pri vyhodnocovaní praktiky dodávateľa súd musí operovať priemerným

spotrebiteľom a existuje nezanedbateľné nebezpečenstvo, že priemerný spotrebiteľ podpíše dokument sledujúci dosiahnutie splátok. V skutočnosti ide (podľa článku 5 a 9 Smernice Rady AEP 2005/29 bod 19 Preambuly) o nekalú obchodnú praktiku a neodbornú starostlivosť dodávateľa v záujme vyššej kvality života ľudí. Keďže uznanie dlhu je neplatné, nemôže mať právne následky riadneho uznania dlhu, a to aj vo vzťahu, čo sa týka premlčania žalovanej pohľadávky. Súd preto vyhovel námietke premlčania vznesenej vedľajším účastníkom na strane žalovanej. V tomto prípade sa jedná o spotrebiteľský vzťah, a teda podľa § 54 ods. 2 OZ sa na takýto vzťah použije ustanovenie zákona, ktoré je pre spotrebiteľa výhodnejšie. To sa použije aj na posudzovanie platnosti právnych úkonov, a to z dôvodu, že na strane žalovanej je spotrebiteľ, ktorý má stále slabšie postavenie oproti druhej strane, na ktorej vystupuje dodávateľ, ktorý koná svoju činnosť v rámci svojho podnikania a má k dispozícii, okrem financií, aj ľudí s právnickým a ekonomickým vzdelaním. Keďže vedľajší účastník na strane žalovanej vzniesol námietku premlčania a uznanie dlhu je neplatné, nakoľko je nekalou obchodnou praktikou, súd žalobu zamietol.

Ďalšími výrokmi rozsudku súd nepriznal žalovanej náhradu trov konania a nepriznal náhradu trov konania ani vedľajšiemu účastníkovi.

Ako dôvod uviedol, že žalovaná by mala právo na náhradu trov konania, ktoré jej v konaní vznikli. Takéto právo si neuplatnila. Preto súd jej náhradu trov konania nepriznal.

Vedľajší účastník na strane žalovanej si uplatnil trovy právneho zastúpenia. Súd mal za to, v danej veci ide o rutinnú záležitosť, ktorá je zvládnuteľná prostredníctvom administratívy vedľajšieho účastníka, na ktorú nebola potrebná odborná pomoc zvoleného advokáta. Trovy konania vzniknuté zastupovaním advokátom v tzv. hromadných veciach, kde sa obsah jednotlivých podaní mení len o aktualizáciu tej-ktorej veci a jej individualizáciou na súdoch v Slovenskej republike nemožno považovať za trovy nevyhnutne vynaložené na riadne bránenie práva na súde. V takomto prípade zastupovanie advokátom nezodpovedá účelu, ktorý sleduje procesné právo inštitútom zastupovania advokátom v súdnom konaní. Je treba rozlišovať právo na právnu pomoc a náhradu trov konania. Sú to dve rozdielne veci, ktoré síce spolu súvisia, avšak nie sú neoddeliteľné. Právo na náhradu trov konania závisí od iných predpokladov, než možnosť nechať sa zastupovať advokátom. Ak teda súd neprizná náhradu trov konania úspešnému účastníkovi, keď dospeje k záveru, že trovy účelne nevynaložil, nejde o porušenie práva na právnu pomoc. Vedľajší účastník sa mohol dať zastupovať v súdnom konaní advokátom, avšak trovy, ktoré vynaložil v tejto súvislosti, nemožno považovať za trovy účelné. Preto súd s poukazom na vyššie uvedené vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania nepriznal (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6MCdo/5/2013 zo dňa 19.3.2014).

Proti tomuto rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie žalobca, ako aj vedľajší účastník. Žalobca vo svojom odvolaní navrhol rozsudok zmeniť a žalobe vyhovieť v plnom rozsahu. Ako dôvod uviedol, že súd nesprávne právne posúdil vec a na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam. Súd uviedol, že pohľadávka je premlčaná, keďže splatnosť dlhu nastala 11.7.2009. Z predloženej platobnej histórie vyplýva, že dňom, ktorý je uvedený v platobnej histórii ako „zrieknutie sa budúceho poplatku za vedenie účtu“, ktorým sa stal splatným celý dlh, je deň 26.7.2009, a nie deň 11.7.2009, ako to nesprávne uvádza súd. Z platobnej histórie vyplýva, že dňa 11.7.2009 bol účtovaný sankčný poplatok a dňa 26.7.2009 nastala splatnosť celého dlhu. To znamená, že keď žalobca uplatnil svoje právo dňa 13.7.2012 žalobou na súde, urobil tak v rámci premlčacej doby, ktorá uplynul až dňa 26.7.2012.

Vedľajší účastník vo svojom odvolaní napadol len výrok o nepriznaní náhrady trov konania a priznať vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov celého konania vo výške 330,13 eur. Poukázal v tejto súvislosti na doterajšiu rozhodovaciu prax súdov Slovenskej republiky, vrátane uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo 93/2012 zo dňa 19.7.2012. Účelnosť trov vynaložených na právnu pomoc možno odvodiť z článku 47 ods. 2 Ústavy, podľa ktorého: „Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom“. Z hľadiska práva vedľajšieho účastníka na náhradu trov konania poukázal na dôvody uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo 71/2010 zo dňa 9.6.2010, ako aj na najnovší Občiansky súdny poriadok Komentár - I. diel, 2. Vydanie 2012, autorov Števec/Ficová a kolektív str. 327 a 331. V prípade žalobcu ide o nadnárodnú korporáciu, ktorá za posledné 2 roky vykázala tržby v hodnote takmer 1 miliardy eur a u odvolateľa sa jedná o nemajetné združenie, ktoré mu dáva legitimáciu na jeho činnosť samotný Zákon o ochrane spotrebiteľa a túto činnosť priamo vyžaduje aj článok 167

Zmluvy o fungovaní EÚ. Ak by sme sa držali línie rozhodnutia okresného súdu, znamenalo by to, že žalobca je oprávnený bez sankcií uplatňovať státisíce žalôb na súdoch SR proti málo informovaným spotrebiteľom, ktorí veľakrát vôbec nevedia, prečo ich žaluje právo spoločnosť EOS KSI, s.r.o., pretože s ňou žiadne zmluvy uzatvorené nemajú. Do pozornosti dal aj znenie § 137 O.s.p..

V priebehu odvolacieho konania oznámil svoj vstup do konania ako vedľajší účastník na strane žalovanej aj Združenie spotrebiteľov Slovenska, so sídlom Banská Bystrica 974 01, Janka Kráľa č. 7, právne zastúpeného advokátom Mgr. Henrichom Schindlerom, so sídlom Banská Bystrica, Janka Kráľa 7, a to za účelom ochrany práv žalovanej ak o spotrebiteľa. Podaním zo dňa 8.4.2014 uvedené združenie oznámilo, že netrvá na vstupe do tohto konania, resp. z neho vystupuje.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia odvolacieho pojednávania, a teda bez zopakovania, či dopĺňovania dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa (§ 213 ods. 3, 4, 5 a § 214 ods. 2 O.s.p.). Pretože odvolací súd mienil rozhodnúť vo veci s konečnou platnosťou, bol na úradnej tabuli súdu a na internete uverejnený termín verejného vyhlásenia rozsudku (§ 212 ods. 1, 3 O.s.p.). Po prejednaní veci v senáte dospel odvolací súd k záveru, že nie sú splnené podmienky ani pre potvrdenie, ani pre zmenu napadnutého rozsudku, v dôsledku čoho odvolací súd upustil od vyhlásenia rozsudku a o veci rozhodol na neverejnom zasadnutí. Nakoľko vec bola preskúmaná bez

zopakovania, či dopĺňovania dokazovania, je odvolací súd viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa (§ 213 ods. 1 O.s.p.). Pri preskúmaní napadnutého rozsudku bol odvolací súd viazaný dôvodmi podaného odvolania do tej miery, že nebol oprávnený tento rozsudok preskúmať z iných dôvodov, než ktoré boli výslovne uvedené v podanom odvolaní. Výnimkou by mohli byť len vady konania, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 212 ods. 1, 3 O.s.p.). Po takomto preskúmaní napadnutého rozsudku dospel odvolací súd k záveru, že prvostupňový súd vec nesprávne právne posúdil a v tejto súvislosti aj nedostatočne zistil skutkový stav.

Pod nesprávnym právnym posúdením je treba rozumieť pochybenie súdu spočívajúce v tom, že na zistený skutkový stav aplikoval nesprávnu právnu normu, alebo aplikoval síce správnu právnu normu, ale jej obsah interpretoval nesprávne, alebo právnu normu síce interpretoval správne, ale na zistený skutkový stav ju nesprávne aplikoval. V preskúmanej veci prvostupňový súd jednak nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu, pričom nezistil náležité skutkový stav potrebný pre rozhodnutie vo veci samej. Okrem toho na zistený skutkový stav čiastočne aplikoval síce správnu právnu normu, ale jej obsah interpretoval nesprávne.

Zásadný vplyv na rozhodnutie v preskúmanej veci má skutočnosť, že právny predchodca žalobcu uzavrel so žalovanou zmluvu o úvere dňa 4.9.2007 a že k vzniku povinnosti žalovanej okamžite predčasne splatiť zostatok úveru (tzv. zosplatnenie úveru) došlo ku dňu 26.7.2009, že k uznaniu záväzku zo strany žalovanej došlo dňa 15.1.2011, teda v čase, keď jej záväzok nebol premičaný a že k podaniu žaloby na súd došlo dňa 13.7.2012, teda v čase, keď od zosplatnenia úveru neuplynula ani doba 3 rokov.

V súlade s § 879j Občianskeho zákonníka, sa posudzuje vznik, a teda platnosť úverovej zmluvy zo dňa 4.9.2007, ako aj nároky vzniknuté pred 1.1.2008, podľa predpisov platných do 31.12.2007. Platnosť uznania záväzku zo dňa 15.1.2011 sa posudzuje podľa práva platného k tomuto dňu. Novelizované ustanovenie § 52 ods. 2 posledná veta Občianskeho zákonníka, je aplikovateľné len na právne vzťahy vzniknuté po 13.6.2014. Novelizované ustanovenie § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka nie je totiž vymenované v prechodnom ustanovení medzi normami účinnými pred 14.6.2014.

Ten istý záver nemožno vyvodiť z ustanovenia § 5b Zákona o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z. platného od 23.4.2014 a účinného od 1.5.2014. Jedná sa totiž o procesné ustanovenie upravujúce postup orgánov rozhodujúcich o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy vzniklých podľa tohto osobitného zákona. Z prechodného ustanovenia § 29b tohto zákona síce nevyplýva, že by sa na § 5b vzťahovala čo aj len nepravá retroaktivita. Jedná sa však o procesné ustanovenie, ktoré je pojednávajúci orgán, a teda i súd povinný aplikovať vo všetkých veciach upravených týmto zákonom, v ktorých nebolo právoplatne rozhodnuté vo veci samej.

Časová pôsobnosť právnych noriem vymedzuje časový úsek, v ktorom právna norma v spoločnosti pôsobí, pričom určuje, odkedy a dokedy má právna norma v spoločnosti upravovať spoločenské vzťahy.

Časová pôsobnosť právnej normy znamená vymedzenie jej rozsahu z hľadiska platnosti právnych noriem, účinnosti právnych noriem, spätného pôsobenia (retroaktivity) a intertemporality.

Retroaktivita je spätným pôsobením práva, pôsobením neskoršej právnej normy do minulosti. Rozlišujú sa medzi retroaktivitou pravou a nepravou. Pravá retroaktivita vyvoláva právne účinky na vzťahy už existujúce pred tým, ako daný retroaktívny prameň nadobudol platnosť a od adresáta vyžaduje, aby svoje správanie usmernil v zmysle budúcej, v tom čase ešte neexistujúcej úpravy. V Slovenskej republike je pravá retroaktivita hmotného práva zakázaná.

Pri nepravnej retroaktivite sa obsah hmotnoprávneho vzťahu od účinnosti novej právnej úpravy posudzuje podľa tejto novej právnej úpravy, ale forma vzniku a obsah právneho vzťahu, ktorej účinky nastali pred účinnosťou novej právnej úpravy, sa posudzuje podľa pôvodnej právnej úpravy. Úlohou a cieľom nepravnej retroaktivity je zabezpečiť rešpektovanie a ochranu nadobudnutých práv, ktoré nesmie neskorší právny predpis zrušiť. Ustanovenie § 854, § 868, ale aj § 879r Občianskeho zákonníka sú realizáciou zásad tzv. nepravnej spätnej retroaktivity. To isté platí aj pre ustanovenia vymenované v § 879p. V tomto ustanovení nie je spomenuté ustanovenie § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc zo zákazu pravej retroaktivity je potom ustanovenie Občianskeho zákonníka účinné len pre právne vzťahy, ktoré vznikli následne po dni 13.6.2014.

Prvostupňový súd správne konštatoval, že právny predchodca žalobcu uzavrel so žalovanou dňa 4.9.2007 spotrebiteľskú úverovú zmluvu. Jej platnosť sa v prvom rade musí posudzovať podľa Zákona o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z. z. v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy (lex specialis), ktorý definoval pojem spotrebiteľskej zmluvy v § 1 a v § 2 písm. a).

V preskúmvanej veci nie je použiteľná definícia uvedená v § 23a zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy, podľa ktorej sa na spotrebiteľské zmluvy majú primerane použiť ustanovenia osobitného predpisu, konkrétne Občianskeho zákonníka. Toto ustanovenie sa vzťahovalo predovšetkým na právne vzťahy riešené týmto Zákom o ochrane spotrebiteľa, ktorý je verejnoprávnou normou a ktorý v prvom rade upravuje práva a povinnosti osobitných orgánov verejnej správy pri rozhodovaní o právach spotrebiteľa (§ 21 a § 22 zákona č. 634/1992 Zb.). Súkromnoprávnou ochranu podľa tohto zákona zabezpečoval súd len v rozsahu upravenom v § 2a ods. 3 a v § 6 ods. 4 Zákona o ochrane spotrebiteľa.

Pre vyriešenie otázky, či ten - ktorý právny vzťah je súkromnoprávny alebo verejnoprávný, je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu sa vyvodzuje návrhom uplatnený nárok (predmet súdneho konania). Tento vzťah treba následne analyzovať a správne právne posúdiť. Za účelom zabezpečenia podkladov nevyhnutých pre tento postup, ukladá zákon navrhovateľovi povinnosť uviesť v návrhu rozhodujúce skutočnosti (§ 79 ods. 1 O.s.p.), ktoré majú súdu umožniť, aby daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok analyzoval a právne kvalifikoval z aspektov, významných nielen pre posúdenie rôznych otázok procesnej povahy (napr. právomoci, príslušnosti, spôsobilosti byť účastníkom konania), ale aj pre posúdenie veci samej. Navrhovateľ je povinný svoj nárok skutkovo vymedziť, nemusí ho však právne vyhodnotiť a odôvodniť. Je totiž vždy vecou súdu, aby podal jeho právnu kvalifikáciu. Ak ho ale predsa v návrhu právne vyhodnotí, súd tým nie je viazaný.

Občianskoprávne vzťahy sú upravené normami súkromného práva a sú založené na princípoch právnej rovnosti ich subjektov, práva a povinnosti, ktoré sú obsahom právnych vzťahov tejto povahy, vznikajúce na základe prejavov vôle vyplývajúcich z princípu autonómie vôle ich subjektov. Vzťahy, ktoré sú založené na nerovnom právnom postavení účastníkov a v ktorých orgány verejnej moci rozhodujú o právach a povinnostiach účastníkov na báze autoritatívnosti, sú verejnoprávne (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30.6.2010 sp. zn. 2Cdo 91/2009 Z. z.).

V dôsledku toho je ustanovenie § 5b Zákona o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z. aplikovateľné len na nároky upravené v § 3 ods. 5 Zákona o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z. a pri rozhodovaní sporov medzi spotrebiteľom a dodávateľom o právach a povinnostiach upravených týmto zákonom.

Občiansky zákonník ku dňu uzavretia zmluvy o úvere (4.9.2007) v ustanovení § 52 ods. 1 definoval spotrebiteľskú zmluvu inak, výrazne užšie, než aká bola definícia tejto zmluvy v tom čase v § 23a Zákona

o ochrane spotrebiteľa. Pritom úverová zmluva podľa vtedajšieho znenia § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka nebola zahrnutá medzi spotrebiteľské zmluvy až do 31.12.2007. To má za dôsledok, že Zákon o spotrebiteľských úveroch bol lex specialis vo vzťahu k Obchodnému zákonníku upravujúcemu úverovú zmluvu, v dôsledku čoho sa Obchodným zákonníkom spravovali takto vzniklé vzťahy bez ohľadu na povahu účastníkov (§ 261 ods. 3 písm. d) Obchodného zákonníka v znení účinnom ku dňu 4.9.2007). Dôkazom toho, že Obchodný zákonník sa naďalej mal aplikovať aj pri rozhodovaní o spotrebiteľských úverových zmluvách, sú ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce konkrétne práva a povinnosti účastníkov takýchto spotrebiteľských úverových zmlúv (napr. § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka v znení účinnom od 15.1.2009). V dôsledku toho by sa aj uznanie záväzku, premlčanie pohľadávky, či právne dôsledky zosplatnenia úveru mali posudzovať podľa úpravy uvedenej v Obchodnom zákonníku.

Zákon o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z. z. ako lex specialis, mal osobitnú úpravu týkajúcu sa právnych dôsledkov odstúpenia od zmluvy. Tá sa však týkala len spotrebiteľského úveru poskytnutého na zakúpenie tovaru, alebo na poskytnutie služby (§ 5 zákona č. 258/2001 Z. z.). Len v týchto prípadoch malo odstúpenie od zmluvy za následok jej zrušenie od začiatku (ex nunc), avšak len za podmienky, že právnym predpisom nebolo ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté niečo iné. V preskúmvanej zmluve o úvere zo dňa 4.9.2007 nie je uvedené, že by bola uzatváraná za účelom nákupu konkrétneho tovaru, či na poskytnutie konkrétnej služby. Preto sa právne dôsledky odstúpenia od zmluvy (okamžitá a predčasná splatnosť všetkých dlžných čiastok - bod 7.3 Obchodných podmienok pre úver) majú posudzovať jednak podľa § 506 Obchodného zákonníka, ako aj podľa bodu 7.5 Obchodných podmienok pre úver tvoriaci súčasť zmluvy o úvere zo dňa 4.9.2007.

Zásada zákazu odchýlenia sa od Občianskeho zákonníka v neprospech spotrebiteľa sa týka len tých spotrebiteľských zmlúv, na ktoré sa vzťahuje definícia ustanovenia § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31.12.2007. Pritom treba pripomenúť, že Obchodný zákonník sa môže aplikovať len na právne posúdenie tých skutočností, ktoré nie sú osobitne upravené v Zákone o spotrebiteľských úveroch, ktorého právna úprava je pre posudzovanie platnosti spotrebiteľskej úverovej zmluvy primárna, ale aj na právne posúdenie tých skutočností, ktoré neboli osobitne upravené v spotrebiteľskej úverovej zmluve. Nie je možné vykladať pojem spotrebiteľská zmluva inak (napr. podľa §23a ods. 1 Zákona o ochrane spotrebiteľa), ako bol uvedený vo vtedy platnom znení § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

V tejto súvislosti je možné konštatovať, že prvostupňový súd sa nedostatočne vyporiadal s tým, že námietku premlčania vzniesol len vedľajší účastník. Je možné súhlasiť s právnym názorom, podľa ktorého je vedľajší účastník oprávnený vzniesť účinnú námietku premlčania v prospech (hlavného) účastníka, na ktorého strane sa konania zúčastňuje (napr. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo 539/2008). Akýkoľvek úkon, ktorý v konaní vedľajší účastník vykoná, nesmie byť v rozpore so záujmami hlavného účastníka. Nie je úplne vylúčené, aby vznesené námietky premlčania zo strany vedľajšieho účastníka bolo posúdené ako rozporné so záujmami hlavného účastníka. Súd by mal preto skúmať názor hlavného účastníka. Pokiaľ by ten so vznesenou námietkou premlčania nesúhlasil, súd by mal postupovať v súlade s § 93 ods. 4 O.s.p.. Prioritné je však stanovisko hlavného účastníka, ktoré môže súd len celkom výnimočne nerešpektovať, napr. ak to účastník vzhľadom k svojim osobnostným, vzdelanostným, či zdravotným predpokladom (zistených súdom) nie je schopný posúdiť.

Vychádzajúc z podanej žaloby a platobnej histórie úveru, malo dôjsť k zosplatneniu úveru dňom 26.7.2009 označenému ako „zrieknutie sa budúceho poplatku za vedenie účtu“ a nie ku dňu 11.7.2009, ktorý je v tomto dokumente označený ako „sankčné poplatky - 7,52“, ktoré veriteľ neuplatňuje. Žalobca si však neuplatňuje žiadne nároky počnúc od 11.3.2009, kedy žalovaná zaplatila čiastku 37,64 eur.

Počínajúc dňom 26.7.2009 nedošlo k uplynutiu ani trojročnej premlčacej doby upravenej v § 101 Občianskeho zákonníka. Navyše však žalovaná následne dňa 26.11.2009 zaplatila na tento úver ďalších 50,- eur. Prvostupňový súd sa nevyporiadal s tým, či takáto platba splátky úveru nespĺňa podmienky uznania záväzku v zmysle § 323 ods. 1, 2 a § 407 ods. 3 Obchodného zákonníka (podľa ktorého, ak dlžník plní čiastočne svoj záväzok, má toto plnenie účinky uznania zvyšku dlhu, ak možno usudzovať na to, že plnením dlžník uznáva aj zvyšok záväzku), a teda ani s tým, ako má byť právne hodnotené plnenie dlžníka, ku ktorému došlo až po zániku úverovej zmluvy.

Odvolačný súd sa nestotožňuje s právnym názorom vysloveným prvostupňovým súdom o tom, že v preskúmvanej veci má byť premlčanie posudzované podľa Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti poukazuje na právny názor vyslovený v rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24.7.2012 sp. zn. 32Cdo 3337/2010. Podľa tohto rozhodnutia, ustanovenia Občianskeho zákonníka o premlčaní nemožno považovať za ustanovenia na ochranu spotrebiteľa. Zásadnou otázkou, či úprava premlčania uvedená v § 101 a nasl. Občianskeho zákonníka, je práve tými ustanoveniami smerujúcimi k ochrane spotrebiteľa, ktoré mal zákonodarca na zreteli pri formulovaní ustanovenia § 54 Občianskeho zákonníka. „Takémuto záveru nemožno prisvedčiť už len preto, že by vnášal do právnych vzťahov zásadnú neistotu a znamenal by výrazný zásah do zásady rovnosti účastníkov týchto vzťahov. Úprava premlčania nie je úpravou, ktorá smeruje k ochrane spotrebiteľa. Odlišne stanovená dĺžka premlčacej doby v Občianskom a Obchodnom zákonníku je iba výsledkom rôznych legislatívnych procesov, z ktorých však žiaden nesmeruje k ochrane slabšej strany (spotrebiteľa). Premlčanie pôsobí voči oboj stranám rovnako, z komplexnej úpravy premlčania v každom z týchto zákonov nemožno považovať len niektoré z nich za výhodnejšie pre spotrebiteľa. Pokiaľ argumentuje dovolateľ výhodnejšou úpravou premlčania pre spotrebiteľa v Občianskom zákonníku pre kratšiu všeobecnú premlčaciu dobu (podľa ustanovenia § 101 je premlčacia doba 3 roky) oproti úprave v Obchodnom zákonníku (podľa ustanovenia § 397 je premlčacia doba 4 roky), mohlo by ísť o výhodu len v prípade, že spotrebiteľ je v postavení dlžníka. Keby bol v postavení veriteľa, tak by podľa logiky dovolateľa kratšia premlčacia doba už výhodou nebola. Výklad ustanovenia (v Slovenskej republike § 54 Občianskeho zákonníka), ktorý by rozlišoval, či spotrebiteľ je v pozícii nositeľa práva, či v pozícii osoby majúcej povinnosť, a podľa toho umožňoval použitie príslušného ustanovenia o premlčaní v Občianskom, alebo v Obchodnom zákonníku) podľa konkrétnej situácie, je neprijateľný. Nesprávnosť názoru dovolateľa sa prejavuje zreteľne aj na dĺžke premlčacej doby v prípade uznania záväzku podľa Občianskeho a Obchodného zákonníka. Podľa úpravy v Občianskom zákonníku, ktorý je podľa názoru dovolateľa pre spotrebiteľa priaznivejší pre to, že stanovuje krajšiu všeobecnú premlčaciu dobu, je podľa ustanovení § 110 ods. 1 premlčacia doba 10 ročná, naproti tomu podľa úpravy ustanovení § 407 ods. 1 Obchodného zákonníka je premlčacia doba štvorročná. V prípade uznania záväzku dlžníkom je teda úprava premlčacej doby v oboch zákonoch, pokiaľ ide o ich dĺžku, celkom opačná z hľadiska výhodnosti pre spotrebiteľa v postavení dlžníka. Aj z tohto porovnania úpravy premlčania v Občianskom a Obchodnom zákonníku možno vyvodiť, že ustanovenia o premlčaní v Občianskom zákonníku nemožno považovať za ustanovenia na ochranu spotrebiteľa (v zmysle § 54 Občianskeho zákonníka). V zmysle článku 3 Smernice (Smernica Rady ES č. 93/13/EHS z 5.4.1993) potom za ustanovenie smerujúce k ochrane spotrebiteľa je treba považovať také, ktoré chráni slabšiu stranu proti silnejšej, t. j., že upravuje vzťah dvoch subjektov vo výrazne nerovnovážnom postavení. Musí ísť teda o ustanovenie, ktoré bolo prijaté na ochranu spotrebiteľa, alebo už o ustanovenie, ktorého charakter je taký, že zámerným spôsobom chráni slabšiu stranu zmluvného vzťahu...“.

Aj v prípade, že by sa premlčanie nároku z úverovej zmluvy zo dňa 4.9.2007 malo posudzovať podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, nie sú v preskúmvanej veci splnené podmienky pre zamietnutie žaloby z dôvodu premlčania v dôsledku písomného uznania záväzku zo dňa 15.1.2011. V tejto súvislosti pochybil prvostupňový súd tým, keď prehliadol, že žalovaná písomne uznala nepremľaný záväzok. Keďže k zosplatneniu úveru došlo dňa 26.7.2009, začala plynúť premlčacia doba dňa 27.7.2009 a ku dňu 15.1.2011 uplynula doba cca 16 mesiacov. Listina zo dňa 15.1.2011 pritom obsahuje jednoznačnú informáciu o tom, že žalovaná uznáva čo do právneho dôvodu a výšky svoj záväzok voči žalobcovi, ktorý jej vznikol na základe zmluvy o úvere zo dňa 4.9.2007, pričom dlžná suma má pozostávať zo zostatku istiny 1.307,47 eur, príslušenstva pohľadávky a nákladov na inkasné konanie vo výške 150,- eur. Ani Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník neobsahujú povinnosť veriteľa informovať dlžníka o právnych dôsledkoch uznania záväzku. Pretože uznanie záväzku je jednostranným právnym úkonom, ktorým dlžník dáva na vedomie veriteľovi svoju vôľu, nemožno od veriteľa požadovať, aby pred uskutočnením takéhoto prejavu vôle dlžníka ho najprv informoval, či poučoval o jeho právnych dôsledkoch.

Uznanie záväzku ako jednostranný prejav vôle sa spravidla uskutočňuje v súvislosti s uplatňovaním takéhoto záväzku zo strany veriteľa a preto účel uznania sa dosiahne obvykle tým, že dlžník svoje uznanie urobí ako súčasť iného právneho úkonu, napr. aj dohody o splátkovom kalendári, či dohody o kumulatívnej novácii podľa § 516 Občianskeho zákonníka.

Uznanie záväzku slúži predovšetkým na posilnenie postavenia veriteľa. Jeho účinky nastávajú bez ohľadu na to, či dlžník vie, aké právne dôsledky zákon s uznaním prejavu spája. Dôkazom toho sú aj formy uznania upravené v § 407 ods. 2, 3 Obchodného zákonníka. Podstatné v tejto súvislosti je, že dlžník nespochybňuje pohľadávku veriteľa vzniklú z ním uvedeného právneho dôvodu a v prípade uznania záväzku podľa Občianskeho zákonníka ani výšku nezaplateného záväzku.

Odvolací súd sa nestotožňuje ani s právnym názorom prvostupňového súdu, podľa ktorého nie je možné uznanie záväzku (ako jednostranného prejavu vôle) platne zapracovať do iného dvojstranného úkonu. Platnosť uznania záväzku je tak podľa Obchodného zákonníka, ako aj podľa Občianskeho zákonníka podmienená v podstate písomnou formou uznania, ako aj tým, že dlžník jednoznačným spôsobom vymedzí záväzok (napr. odkazom na zmluvu, na základe ktorej záväzok vznikol) - § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka. Navyiac Občiansky zákonník v ustanovení § 558 požaduje k platnému uznávaciemu prejavu aj uvedenie výšky uznávaného záväzku a dôvody jeho vzniku.

Zapracovanie takéhoto jednostranného právneho úkonu do „Dohody o splátkovom kalendári“, resp. „Dohody o zmene vzájomných práv a povinností“ podľa § 516 ods. 1 Občianskeho zákonníka je možné považovať za nevyhnutnú podmienku uzavretia takejto dohody v prípade, že záväzok bol už premlčaný. Bez uznania premlčaného záväzku by uzavretie takejto dohody mohlo mať za následok nielen jej nevykonateľnosť, ale v konečnom dôsledku by ani takáto dohoda nemohla byť uzavretá. Nie je pritom právne významné, či je takýto prejav vôle dohody označený ako uznanie záväzku.

Takúto dohodu by v konečnom dôsledku nebolo možné uzavrieť bez toho, aby jej súčasťou nebolo prehlásenie dlžníka, že uznáva svoj záväzok voči veriteľovi, ako aj jeho výšku. Išlo by o uznanie záväzku podľa § 323 Obchodného zákonníka bez ohľadu na to, ako by bol tento prejav vôle v listine označený, samozrejme za podmienky dodržania písomnej formy takéhoto prejavu vôle.

O to viac je prípustnosť a opodstatnenosť takéhoto zapracovania uznania do podobnej dohody dôvodné v prípade, keď sa jedná o uznanie ešte nepremlčaného záväzku. Uznanie má vtedy len preventívny účel, ktorý by sa v konečnom dôsledku dosiahol aj tým, keď by dlžník zaplatil čo len jednu dohodnutú splátku, resp. úroky z takto vzniklého záväzku (§ 407 ods. 2, 36 Obchodného zákonníka).

Za predpokladu, že zodpovednostný právny vzťah vzniklý tvrdým zosplatením úveru a z neho vzniklý záväzok žalovanej zaplatiť celý zostatok úveru aj s úrokmi, sa posudzuje podľa ustanovenia Obchodného zákonníka, musí sa podľa tohto zákona posudzovať aj uznanie záväzku a jeho premlčanie. Ku dňu 15.1.2011, keď došlo k písomnému uznaniu záväzku, nič nebránilo žalobcovi ako veriteľovi, aby požadoval od žalovanej ako dlžníčky okamžité zaplatenie celého zostatku úveru aj s úrokmi, čo však v žiadnom prípade nebolo v súlade so záujmami žalovanej. V prípade okamžitého vzniku súdneho sporu by pravdepodobne úspešnému žalobcovi vzniklo aj právo na náhradu trov konania. Pokiaľ žalobca za tohto stavu dal prednosť uzavretiu dohody so žalovanou o splatení jej dlhu v splátkach, je jednoznačne uzavretie takejto dohody úkon urobený v prospech žalovanej a v súlade s jej záujmami, aj keď potencionálny prospech - predĺženie premlčacej doby - získal aj veriteľ. Žalobca však ako veriteľ nebol odkázaný na predĺženie premlčacej doby, v dôsledku čoho je uznanie záväzku zo dňa 15.1.2011 v spojení so súčasne uzavretou dohodou o splátkovom kalendári, právnym úkonom jednoznačne urobeným v prospech žalovanej a v súlade s jej záujmami.

Názor prvostupňového rozsudku, že sa jedná o predformulovanú dohodu, ktorá predstavuje neprijateľné zmluvné podmienky, a to „predĺžením premlčacej lehoty“, je v rozpore so zisteným skutkovým stavom, keď sa minimálne nevyporiadava s tým, čo si skutočne účastníci dohodli a v čí prospech bol tento právny úkon urobený.

Skutočnosť, že žalobca pri uzatváraní dohody zo dňa 15.1.2011 použil ním pripravený formulár, nemala za následok, že by žalovaná mala len možnosť Dohodu v plnom rozsahu uzavrieť, alebo odmietnuť uzavretie. Ako totiž vyplýva z obsahu tejto listiny, zmluvné strany si dohodli nielen výšku zostatku istiny, ale dohodli sa aj na výške mesačných splátok a dátumov ich splatnosti. Keďže platne dojednanie dohody bolo zákonom podmienené nevyhnutnosťou označenia záväzku dlžníka voči veriteľovi, a teda uznaním, že sa jedná o záväzok dlžníka v konkrétnej výške, je záver prvostupňového súdu o neplatnosti tejto Dohody a teda aj neplatnosti samotného uznania záväzku, prinajmenšom za predčasný. Takúto

neplatnosť nie je možné za existujúceho skutkového stavu vyvodiť ani z ustanovení Obchodného zákonníka, ani z ustanovení Občianskeho zákonníka.

K otázke platnosti uznania záväzku zaujal právny názor Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 8MCdo 1/2014 zo dňa 30.3.2015. Podľa tohto názoru je podmienená platnosť takéhoto právneho úkonu vedomosťou žalovanej, že podpisuje aj uznanie záväzku a že tento záväzok je premlčaný, teda za podmienky, že takéto uznávacie vyhlásenie bolo podložené slobodnou vôľou konajúcej osoby.

Tento právny názor nie je v preskúmvanej veci použiteľný vzhľadom k tomu, že nedošlo k uznaniu premlčaného záväzku, ako aj z dôvodu, že zo žiadneho z vykonaných dôkazov nevyplýva, že by pri podpise tejto listiny zo strany žalovanej absentovala slobodná vôľa.

Vzhľadom k tomu, že uznanie záväzku zo dňa 15.1.2011 bolo urobené v písomnej forme, je dôkazné bremeno na preukázanie neplatnosti takejto prejavenej vôle žalovanej na nej samotnej. Žalovaná, ani nikto iný, nespochybnil, že tento prejav vôle skutočne urobila samotná žalovaná. Keďže ide o právny úkon urobený písomne, čo umožňuje zmluvným stranám sa riadne oboznámiť s obsahom takéhoto úkonu, môže niektorá zo strán tvrdiť niečo iného úspešne len za predpokladu, že preukáže, že takýto právny úkon nebol urobený alebo bol jeho obsah iný. Uznáním záväzku je založená vyvrátiteľná právna domnienka o trvaní uznaného záväzku do okamihu jeho uznania. Dôkazné bremeno trvania záväzku v dobe uznania sa tak presúva na dlžníka, ktorý, ak sa má zbaviť povinnosti plniť, musí preukázať, že uznaný záväzok neexistuje. V procesnej rovine vznik vyvrátiteľnej domnienky nachádza svoj odkaz v ustanovení § 133 O.s.p., ktoré určuje, že skutočnosť, pre ktorú je v zákone stanovená domnienka, ktorá pripúšťa dôkaz opaku, má súd za preukázanú, pokiaľ v konaní nevyšiel najavo opak (rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.8.2006 sp. zn. 29Odo 1457/2005).

Vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, ako aj z právnej úpravy platnej ku dňu uzavretia zmluvy o úvere, z dátumu zosplatnenia úveru a uznania záväzku, je možné konštatovať, že prvostupňový súd nesprávne právne posúdil, keď nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a v tejto súvislosti aj nedostatočne zistil skutkový stav.

Z týchto dôvodov odvolací súd v súlade s § 221 ods. 1 písm. h) O.s.p. zrušil napadnutý rozsudok a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 Zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné.